

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYVÁRMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA

Az »Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egylet« hivatalos közlönye.
Előfizetésiára: Egész évre 8 K. Negyedévre 2 K. Tanítóknak és jegyzőknek 6 K.
Egy szám ára 16 fillér.

Az »Udvarhelyvármegyei Jegyzői Egylet« hivatalos közlönye.
Szerkesztőség és kiadóhivatal Árpád-utca 3. sz. — Megjelenik minden vasárnap
Nyitlár aronként 60 fillér.

A nagy harcsa és a kis hal.

Székelyudvarhely, július 12.

Igen sok, talán a legtöbb munkaágban a nagy harcsa bizony megeszi a kis halat. Ezt a tényt nincs okunk örvendezve üdvözölni; de tény. Ilyen a termelés irányzata világ-szerte. A gőzzel nem tud versenyezni a vitorla, a géppel a mûhely, a géppel a csépkadaró.

Es hiába révedezünk a mi kis városunk egykori nagy jóléte fölött. Eltűnt. Az új idő szabadság-áramlása lesodorta a piacról a czéheket, a termelő mûhely és az eladó szín között megszűnt az összetartozandóság. Mester és legény között nincs többé meg a közös lakásnak és közös étkezésnek családias vonása. Társulatára az egyed nem büszke többé; de társulat sícs, mely a maga tagját oltalmazná.

Megszűntek az erkölcsi hatások is, melyek az érdekközösség tudatából fakadtak. Nincs többé fegyelmező rend; a legény nem járja be a legfejlettebb országokat és nem remekel, hogy mester lehessen.

Ezek a mesteremberek polgárok voltak. Jogokat élveztek, köteleességeket teljesítettek. A tanácsban szóval, a közmunkában karral, a hadviselésben fegyverrel álltak városuk hü szolgálatára. Éltek emberséges egyszerűséggel,

s meghaltak a czéhek közös bánatára.

Ellátták a város és a környék szükségletét. Annait dolgoztak, amennyi munkát a piac fölvenni képes volt. A verseny nem fokozódott a lázíg s a kenyérkereset nem aljasodott a vásárló kirablásáig.

Régi házakban most is akadunk a czéhek idejéből szekrényekre, íróasztalokra, zárrakra, szövetekre, kőfaragásokra, ékszerekre. Tessék összehasonlítani az új idők tömeg-árujával.

És tessék összehasonlítani a mai munkás helyzetét az akkori mesterember helyzetével. Ma csak a gyáros és egy pár hivatalnok emelkedhetik polgári állásra. Joga, hatásköre piacza maholnap csak a gépnek van. A munkás: jogilag senki; egyszerűen rendőri objektum; vészmadara egy homályos és bizonytalan jövőnek. Mit várjunk tőle? Remélhetjük-e joggal, hogy a szülőföld szeretetében betölti azt a hivatást, mit egykor a czéh töltött be?

Ellenkezőleg. A régi mesterember konzerváló elem volt az államélet rendjében. A mostani munkás erjesztő, forrongó és bontó elem. Nemcsak szervezeténél, irányánál és jelszavainál fogva; de helyzetének fonáksága miatt is. Azért fonák, mert természetellenes. Emberileg nézve: rosszabb a jobbágyágnál. Mert a jobbágy ura volt a házának, az ökrének, a telkének. Házát, telkét, ökrét gyermeke örökölte. Hadban, békében megvolt

a lehetőség, hogy gyermekéből nemes legyen.

De a nagyüzem természete megfosztja a munkást attól a reménytől, hogy gyáros lehessen. Állapotát ez a reménytelenség teszi önmagára nézve fonákká, a közre nézve veszélyessé. Élete nem egyéb, mint az elégtelenség állandó lánczolata. Az iskola még fokozza a bajt, mert minden betű szemüveg, melynek segítségével élesebben lát.

Ki az önállóság fontosságát nem teszi latba: nem számol az ember lelkével. Végtelen hibába esik, ki a tyuk sorát, mivel enni kap, jobbnak tartja a gólya sorsánál, mely maga jár az élelme után. Ha csupa nádmézzel és kendermaggal tartják is a tengeliczt: mégis kiröpül a kalitból, mihelyt szerét ejtheti. Mert csak a szabadság felel meg a természet rendjének.

A Székelyföldön nem tud cselédosztály képződni. Legény és leány beáll szolgálatba, míg az egyik megszerez két lóra valót s a másik egy szerény parafernumot. Azontul nincs az a földi hatalom, mely őt gazdai hatalom alatt tarthatná. Parafernumával az egyik férjhez megy; a másik „a maga gazdája“ lesz két kis lovával. Mindkettő neki vág a terhes élet összes bizonytalanságának. Jó szomszédok, jó atyafiság segítségével összetákolnak egy kis kunyhót. Kereskednek minden kigondolható módon. Dongják a vásárokat. Művelik a feles földeket. Nyomorognak, dolgoznak, koplalnak megható módon.

A reform. kollegium egy éve.

— Gönczi Lajos igazgató jelentése. —

A pótló és javító vizsgálatok augusztus 31-én megtartván, szeptember 2., 3. és 4-ik napjain megtörténtek a beiratások és 5-én délelőtt 10 órakor, az iskolai év ünnepélyes megnyitása alkalmával a vallástanári imája s az igazgató megnyitó beszéde után, kiosztottuk a Kiss József-féle segélyeket 50 és a Kendi Kandida féle ösztöndíjakot 5 tanulóknak. Délután az internátusban a fiúk végleg elrendeztetek s 6-án reggel 8 órakor a nagyteremben az iskolai és internátusi rendszabályok és törvények felolvasattak, megmagyaráztattak s azzal megkezdődött a tanítás, mely az évközi szünetek kivételével zavartalanul folyt június közepéig, vagyis az évvégi vizsgálatok kezdetéig.

A gondnokok sorában változás nem történt; az előjáróság buzgó egyházi és világi tagjai a novemberi kerületi közgyűlésen egy más egyházmegye területén, igen távol lakó lelkesítő tag kivételével, kinek a nagy távolság miatt igen terhes és költséges volt az utazgatás, valamennyien megválasztattak az évi január elsején kezdődött öt éves újabb ciklusra. Szabó Árpád előjárósági jegyző e tisztéről az előjáróság ajánlatára lemondván, helyére Biró Sándor előjárósági tanár tag választatott meg jegyzőnek. Az internátusi elnökséget, melyet 1904. óta Szabó Árpád nagy buzgósággal viselt, szintén új ember vette át dr. Kósa János személyében, kit az egészségi okokból vizualépet elnök helyére a tanárkar és előjáróság bizalma elhívott.

A tanárkarban annyi személyi változás történt, hogy a Nagyenyedre távozott György Ferencz

okl. h. tanár helyére, ki iskolánknál 4 éven keresztül sok hasznos szolgálatot tett mint lelkes tanár és gondos internátus-felügyelő, az előjáróság Rozsondai Viktor okl. h. tanárt választotta meg. A Novák Ernő ének és zenetanító helyére az előjáróság Saja Antal okl. zene- és énektanárt hívta meg, kit a novemberi egyházközségi közgyűlés a négy év óta sikeresen működő Z. Sebess József tornatanárral együtt rendes tanítókká választott iskolánkhoz; velők az állandósított szaktanárok száma 14-re emelkedett. Évközben az egyik internátusfelügyelői állás Nagy Ferencz alapvizsgás tanárjelölttel töltetett be. A tanárok egészségi állapota, rövidebb tartamú gyengélkedésektől eltekintve, egészben véve kedvezőnek mondható. Csapán Kovács Dániel rendes tanár szorult hosszabb helyettesítésre: október végétől január végéig. Sulyos betegsége alatt órái Nagy Ferencz-nél maradtak, aki az I-ös osztályban is mindvégig segítségére volt Kovácsnak. Rajta kívül évközben Biró Sándor, Bakóczy Károly és Olasz Gyula r. tanárok s az év vége felé az igazgató voltak időnként betegsége miatt helyettesítve.

A beírt tanulók száma év végén volt 314, 19-el több, mint az előző évben. Ebből 180 bent lakott az internátusban. A többi szülei vagy rokoni házában nyert otthont s csak kevés tartózkodott szállásadónál. Az egészségügyi állapot elég jó volt, mégis november elején elvesztettünk egy kedves jó gyermeket! Sándor József II-ik oszt. tanuló, kit a vármegyei kórházban a diffiria váratlanul megdöbbentő mohósággal, szülei és mindnyájunk fájdalomra martalékká tett. Nugodjék csendesén!

A tanulók magaviselete komolyabb kifogás alá nem esett, habár elég gyakran fordultak elő fegyelmi esetek az internátusi szabályokkal való összeütközés miatt. Egy VI. oszt. fiút el kellett tanácsolnunk illetlen és tisztességtelen viselkedés

miatt, hármat az internátusból kizártunk, mivel onnan kiszöktek éjjel. Az ifjúság egyrésze mértéken túl sovároga a szabadságot, anélkül, hogy okosan élni tudna vele. Az iskolai törvényeken hamar túl teszi magát s hivatkozik arra, hogy ez vagy az a szórakozás neki otthon meg van engedve s e miatt nem tudja nélkülözni. Nem akarja megérteni, hogy népies intézmény rend és fegyelem nélkül pillanatil sem állhat fenn s aki egy intézetnek — mondjuk egy internátusnak, mert itt van a legtöbb baj — tagja akar lenni és maradni, annak a törvényeknek és házi rendnek s az ő javán fáradozó felsőbb akaratnak feltételül alá kell magát rendelnie. Egyéni szeszélyek, jogosulatlan vágyak érvényesülése itt hajtóerést kell hogy szonvedjen. Szerencsére az effélék csak szórványos jelenések, de azért hatásaikban károsok s kelemetlenek.

Torna alól év elején felmentést nyert 21 növendék különböző testi fogyatkozás miatt; különben nagy kedvvel üzik a fiúk a testgyakorlás minden nemét kellő vezetés és felügyelet mellett. A rendkívüli tantárgyakat, a vivás kivételével, ingen tanítjuk. Ez évben a czéllövés is megindult a két felső osztályban. A torna-tanárt e téren hathatósan támogatta Salamon Béla főhadnagy ur, akinek fáradozásáért és a zászlóalj parancsnokságának a katonai czéllövő rendelkezésére bocsátásáért őszinte köszönettel adózunk, nemkülönben az agyagipar iskola igazgatóságának, illetve Csánky József tanár urnak, aki a növendékeinket a mintázásban heti 1 órány díjtalanul volt szives vezetni. A francia nyelvet, műnéket, zenét, vívást, mintázást és czéllövést az arra vállalkozottak elég kedvvel gyakorolták s az önképző- és tornakörben is kellő eredményt értek el, a legnagyobb érdeklődéssel mindazonáltal a gyorsírás irán mutatták, mely tárgyat elég sokan tanulták kitartással és igen szép eredménnyel.

Csak hogy szabadok legyenek. Régi intézményeinél fogva belekóstolt a székely a szabadságba s ámbár egy félszázadja már, hogy az intézmények gyökeresen megváltoztak: de a népnél fennmaradt az önállóságnak valamennyi szerve s ezeket a nemes szerveket az élet összes sanyarusága sem képes visszafeljeszteni.

Lemondani az egyéni önállóság vágyáról, annyi, mint visszasülyedni a szolgaság állapotába. És ha nézem, hogy mire van szüksége hazánknak: kevés kézben összehalmozott nagy kapitálisokra-e vagy kis tőkékre: akkor megállapíthatom, hogy a népmilliók testi-leki igényeit, tűzhelyének csöndjét, családi életének célját, haladási vágyának természetét jobban kielégíti a kis- mint a nagy üzem.

Sajnos mindez csak révedezés. A világírányt föltartóztatni nem lehet. Nagyüzemek foglalták le a munkát. Nem valamennyit: de a tér legnagyobb részét. A jelen, mint a jövő a nagyüzemé.

Sajnálkozva látom a kisparosok pusztulását, mert azokban erőteljes, megbízható, századok viharában kipróbált hazafias organizmusok halálát siratom. Viszont, ma már az emberiség haladásaként üdvözik a nagyüzem-rendszert s az önállóság működő kisbirtokost a nagyüzemek munkásosztályába kívánják áthelyezni. Ideálja a mai kornak: hogy nagytermelőből és napszámosból álljon a társadalom. Tehát a sok pénz egyfelől, semmi pénz másfelől. Vagyonfölbuzdulás és semmi vagyon. Úr és poletár.

Ki ettől irtózik: álmódzó. A tömeg okosan számító. Elmélete nem új s nem is ismeretlen. Hogy mást ne emlitsék, Calwer Richard alaposan kifejtette híres művében a szocializmusról. Calwer a fejlődés törvényét így állapítja meg: egy évi munka után czéh-

munka, czéh munka után gépmunka, gépmunka után nagyüzem, mely előbb átmege a kartell- és trustrendszerbe és végződik az államüzemmel. Az irányzat akkor lesz betetőzve, mikor a termelés minden ágát az állam a maga üzemebe veszi.

Ilyen képtelenségre vezet gazdasági ügyekben a Prinzipienreiteroi.

A kormány és az ellenzék.

Székelyudvarhely, július 12.

Azok a győzelmek, melyeket most arat a munkapárt az ellenzék fölött, annál értékeesebb, mivel aktuális jelentőségükön kívül egyúttal előkészítik a talajt a többség számára az 1915-ik évi általános választások tekintetéből is.

A Tisza kormányváltásával országsszerte megnyilatkozó kedvező hangulatváltozás a szituáció kiaknázására kell, hogy sarkalja még a közömbösebb lelkűt munkapárti politikusokat is. Szegednek és Szabadkának Tisza mellett való demonstratív állásfoglalása s az az imponáló többség, melylyel a szocialisták, republikánusok és egyéb forradalmi elemek által évek óta megoldozott, *ösellemzéki* *Hodmezővásárhely* diszpolgárnak választotta meg a radikálizmussal kacérkodó magnások és ezen vezetó osztály után futkározók által reakciónak nyilvánított Tisza Istvánt, biztató invit a munkapártiaknak, hogy körületeikben és szűkebb pátriájukban bátran és teljes határozottsággal szembe szálljanak az ellenzéki terrorral.

Innon van aztán, hogy az ellenzék nyári agitációját minden téren követni fogja a munkapárt agitációja és szervezkedése. A munkapárt képviselői, támaszkodva a megyék és városok, köztük oly megyék és városok egyre szaporodó bizalmi nyilatkozataira, a hol az ellenzék igen erős, a nyár folyamán választókörleteikben beszámoló beszédek formájában a szélesebb néprétegeket föl fogják világosítani a kormánynak és az országgyűlésnek a lefolyt parlamenti ülészekben folytatott működéséről és az őszi munkaprogramról. Egyszermind szembe fognak szállani az

üres jelszavak politikájával is. A balpártok egyetlen akciójánál sem fog hiányozni a nemzeti munkapárt hatásos ellenakciója. A Tisza aradi fényes választási győzelme és Sándor János belügyminiszternek, valamint Ghillány báró földmivelésügyi miniszternek egyhangú ujjabb megválasztása, nem is szólva a balpártoknak tagadhatatlan csőggedéséről és zavaráról, már ma biztos következtetést enged arra, hogy a munkapárt sikerrel meg fogja állni a helyét a rendért és jogért való küzdelemben. E párt mindazáltal, miképp a földmivelésügyi miniszter eperjesi beszédéből kitűnik, hajlandó lesz arra, hogy az ellenzék józan békejavaslatait készségesen honorálja, természetesen a nélkül, hogy eddigi alkotásait föladozná.

A kormány a nyarat a gazdag őszi program komoly előmunkálataira használja föl. A nemzetiségi kérdés tisztázása, Horvátországban normális állapotok helyreállítása, a választókörletek új beosztása, a választási viszályok törvényes üldözése, a snjótörvény reformja, stb. forognak szőnyegen. Az ellenzéknek itt bőveges alkalma nyílnék, hogy nézeteit, természetesen a fönnálló parlamenti szabályok keretében, kifejtse és érvényesítse.

A földm. miniszter üdvözlése.

— A Gazdasági egyesület felirata. —

Székelyudvarhely, július 11.

Udvarhelyvármegye Gazdasági egyesületének választmánya a napokban tartott ülésében Ghillány Imre báró földmivelésügyi miniszter leiratának tárgyalása rendűn, a kinvezést örömmel vette tudomásul, melyet a következő felirattal hoz a miniszter tudomására:

Nagyméltósági Miniszter úr!
Kegyelmes urunk!

Gazdasági egyesületünk választmánya f. hó 8-án tartott ülésében örömmel vette tudomásul Nagyméltóságod 6000—1913. eln. sz. alatt küldött leiratát, melyben értesít arról, hogy 6 ca. és kir. apostoli felsége a m. kir. földmivelésügyi miniszterium élére Nagyméltóságodat állította.

Az önképzőkör és tanári kar által kitűzött pályatételeknek is akadt megfejtője, mi az ifjuság munkaszereletéről tanuskodik.

Az ifjuság tanulásbeli előmenetele kielégítő. A szakos iskolai ünepéseket megtartottuk október 6-án, márczius 15-én és április 11-én, amikor alkalmi beszédet dr. Kósa János tartott.

Az ifjusági istentiszteleteket a téli időszakban bent az intézetben tartottuk meg minden vasárnap 10 órakor. A vallástanárral figyelemmel hallgatott beszédeivel az ifjuság vallásos érzelmeit ápolni törekedett, szemelött tartva értelmi képességüket, érzelmét és gondolatvilágukat. A konfirmációban a IV. osztály minden felekezetünkhöz tartozó növendéke részesült.

A természetrajzi kirándulásoktól és testgyakorlati menetelésektől eltekintve nagyobb kirándulást ez évben nem tarthattunk, mit az ifjusági versenyek, diasztornák és mérkőzések más iskolák növendékeivel, bőven pótlottak testnevelés szempontjából.

Az újraoltást június 6-án a városi tisztvisorvos az eszközölte mintegy 30 növendéknek. A szegény tanulók könyvtárából 127 növendék kapott ingyen könyvet. Konviktuai díjban 6600, tandíjban 1880, lakásdíjban mintegy 1500 korona engedtetett el arra érdemes tanulóknak.

Az állami főfelügyelet ez évben is Kunecz Elek kolozsvári tankerületi főigazgató gyakorolta mint miniszteri megbízott, aki látogatását április hó 16—18-ik napján végezte. Észrevételei közül itt álljon a következő biztosító kijelentése: „Itt, ahol évről-évre tapasztalható volt ugy a tanítás mint az erkölcsi állapotok terén a fokozatos haladás, remélhető lesz most is, mikor szinte minden tekintetben rendezettek lesznek a viszonyok, hogy az eddiginél is nagyobb arányokban fog előhaladni a vezető intézetek közt foglal majd helyet...“

Az állami segély ez évi összege 38,000 K; a revidált szerződés remélhetőleg rövid időn belül a kormány részéről is megnyeri a hozzájárulást. Az érettségi vizsgálatokhoz dr. Máthé Lajos székelyfővárosi tanár neveztetett ki kormány-

képviselőnek. — Ezuttal is elismeréssel kell megemlékeznem Haáz Rezső és dr. Hoffer András tanár urak azon valóban alig méltányolható fáradozásáról, melylyel vármegyénk minden nevezetesebb pontján házról-házra járva néprajzi tárgyakat, butorokat, szobaberendezéseket gyűjtöttek, vásároltak a nagy türelemmel és kitartással egy szép néprajzi gyűjteményt hoztak létre.

A közönet és a sehol el nem muló bála szavával kell megörökítenünk b. e. gróf Haller Ferenc és gróf Haller Louise nemes keblű jötevőnk emléket iskolánk történetében, mint akik ifjuságunk művészi érzékének fejlesztésére nagy áldozatot hoztak 53 éven keresztül. A gróf 1858-tól 1893-ig, vagyis haláláig 12 darab aranyat, leánya gróf Haller Louise 1894-től 1910-ig évenként 14 drb. aranyat juttattak az ifjuságunk zene- és ének versenydíjakra a művészi tanulmányok becsének tudatában, mi által az utóbbi félszázad alatt ifjuságunk művészi neveléséről és zenei képzéséről eredményesen gondoskodhattunk. Az utódok áldozatkészségéből azonban 1912-ik évi pontosan megkaptuk az aranyokat. Fogadják érte intézetünk nagyrabecsülését és háláa elismerését. Azonban az a forrás, melyből áldozatkészségek táplálkozott, sajnos, kiapadt s így az utódok részéről tapasztalt jóakaratot is, mely 1913-tól kezdve csak szavakban nyilvánulhat meg, közönettel fogadjuk s nagyra becsüljük. Elhunyt jötevőnk kedves emléke legyen áldott!

A nagyméltóságú közokt. miniszterium ajánlókából az Orsz. Tanteremzeum vezetősége egy 260 K értékű vetítógépet és 75 koronás ivilámpát juttatott intézetünknek s ugyancsak a miniszter ur intézkedése folytán ingyen kapjuk a Révay-féle Nagy Lexikont. Alapítványt tett iskolánkhoz tanulóik segélyezésére báró Kemény Béláné szül. gróf Haller Berta ö méltósága, hogy 500 koronával b. e. férje emléket megörökítse; Palló Imre kolozai földbirtokos ur 1906-ban tett kétszáz koronás alapítványát kiegészítette 1000 (ezer) koronára, hogy annak kamatait rokon vagy más tanulók élvezzék. Az alapítvány „Mátisfalvi Palló Imre és neje nagygalambfalvi Hegyi Lidia“ czimát

tot viselni. Mindkét alapítványt hálás köszönettel fogadta az előjáróság s illetékes helyre bejelentette. Az Udvarhelyvármegyei Takarékpénztár 100, az Agrár-Takarékpénztár helybeli fiókjának 25 korona, a Székely Egyesület 40 korona, Csanády Zalán, Vajda Ferencz, Biró Sándor, Gönczi Lajos 10—10 és Biró Áron 20 korona adományai rendeltetési czéljukra fordítottattak.

A végrendelet értelmében nyilvánosságra hozzuk, hogy Gidófalvi-alapítvány cselekvő állása 1912. december 31-én 78579 koronát tett ki, a Privigyei alap ugyanakkor 2204 korona volt.

Végül örömmel jelenthetem, hogy az új épület teljesen készen van s a jövő évben ott végezzük a tanítást, a régi épületből 220 tanuló befogadására alkalmas internátust rendez be az előjáróság.

Az 1873-ban, tehát ezéltől 40 évvel éretteégi vizsgálatot tett iskolatársak június 28-án tartották meg összejövetelüket a kollegium nagy termében. A 15 osztálytára közül heten vannak életben. Jelen volt közülük 5, un.: Gálffy Pál főbányatanácsos Nagybanjáról, Biró Áron lelkes Felsőboldogfalváról, Dr. Szász Iszák ügyvéd Sepsiszentgyörgyről, Benkő Gyula pü. számtanácsos Sepsiszentgyörgyről és Magyarosy Pál ny. adótárnok, földbirtokos Sepsimartonosról. A kollegiumban imádkozott Biró Áron, azután dr. Szász Iszák jelentést tett a tanulótlársak életviszonyairól, majd Szabó András tanár üdvözölte őket az intézet nevében. Az új iskolaépület megtekintése után fölkeresték Bod Károly egykori tanárunk s délbem kedélyes közömben elevenítették fel az ifjúkori szép emlékeket.

Híszek.

As imádság: Beismerés.

As imádság: Áldás.

As imádság: Megújulás.

Menedék, Megváltás.

As imádság: Pajzs. — s akármí

Bajt, vést vejt az élet,

Aki imádkozni tud, az

Semmitől se félhet!

Nagyméltóságod eddigi, a gazdatársadalom körében kifejtett közéleti munkássága teljes bizalommal tölt el bennünket az iránt, hogy szencsés kézzel fogja egyesíteni a haza javát a gazdatársadalom boldogulásával, hogy hangzatos jelszavaknak áldozatul nem fogja adni az ország 75%-át kitevő mezőgazdasági termelő osztály érdekeit is szolgáló mezőgazdasági vámvédelem elvét, mely vámvédelem a gazdaközönség megélhetésének, boldogulhatóságának elengedhetetlen feltétele, mely gazdaközönség jóléte alapját képezi az összes, más irányú gazdasági tényezők boldogulásának is, minnek közvetlen bizonyítéka azon körülmény, hogy ép e vámvédelem által erősített gazdatársadalom vásárlási képességének emelkedése folytán a kivitel jelentékenyebb fellendülése nélkül a gyáripari alapítványok a Monarchiában 1907-óta eddig soha sem tapasztalt mérvüket öltötték; teljes bizalommal reméljük, hogy mint a gazdasági egyesületek belételeivel ismerős gazda sulyt fog helyezni arra, hogy az autonóm gazdatársadalmi egyesületek működése a bürokratizmus előnyomulása által meg ne bécúttassék, de azok szabad fejlődése minden irányban biztosítottassék.

Ezen reményben kérjük az Ég urát, hogy Nagyméltóságod eredményes munkálkodásához erővel, egészséggel áldja meg, hogy a maga elé tűzött célokat minél eredményesebben szolgálhassa.

Br. *Daniel* Lajos elnök. *Hlatky* Miklós titkár.

KÖZIGAZGATÁS.

A közig. biz. üléséből.

— Egy hó közigazgatása. —

Udvarhelymegye közigazgatási bizottsága f. hó 9-ikén *Ugron* János főispán elnökletével tartotta július havi ülését.

Sebes János alispán jelentette, hogy június hó folyamán 881 ügydarab érkezett alispáni iktatóra, melyből 775 nyert elintéztést. Egy évre érvényes utlevél 79 adatot ki. *Dr. Lengyel* József m. főorvos jelentése szerint a közegészségügy kedvező volt; mindössze 45 heveny fertőző beteg jelentettek be, vagyis 131-el kevesebbet, mint előző hóban. A közkorházban 172 beteg volt gyógykezelés alatt, kik közül a hó végével 95 maradt vissza. *Hajdu* Ferencz kir. tanfelügyelő jelentette, hogy a vallás- és közoktatás miniszter *Téger* Béla máramarosszigeti állami tanítóképző intézeti segédtanárt a székelykeresztúri állami tanítóképző intézetbe, *Kovács* Margit homoródmácsi állami óvónőt pedig a marosbögöti állami óvodához helyezte át, s helyébe *Farkas* Róza okleveles óvónőt nevezte ki. Az alsóboldogfalvi áll. elemi iskola részére 250 koronát, a bözödjfalvi áll. elemi iskola részére 200 K-t, a lókodi áll. elemi iskola részére 200 K-t, a székelykeresztúri áll. elemi iskola részére 150 koronát engedélyezett kisebb helyreállításokra a miniszter. Június hóban a hivatal részéről 20 iskolát látogattak meg hivatalosan.

Homolay Lajos pü. igazgató jelentette, hogy a tárgyalás alatt álló hó folyamán egyenes adóiban 29343 K, badmentességi díjban 331 K, bélyegdíj- és jogilletékben 17905 K, fogyasztási és italadójában 53000 K, dohányjövédékben 48926 K folyt be. — Az árvászek jelentését *Br. Orbán* János ülnök tette meg, mely szerint az 1179 ügydarabból 1006 drbot itéztek el; gyámság alatt 1331, gondnokság alatt 758 egyén van. — *Leichtner* Gyula kir. főmérnök az épít. hivatal vezetője jelentette, miszerint a kisebb alamosásoktól eltekintve, úgy az állami, mint a törvényhatósági utak jók voltak, a helyenként előállott közlekedési akadályok elhárítása folyamatban vannak, a felsőrákosi ut állami kezelésbe átvételét, a műtárgyak vállalata adattak. — *Réffy* Zoltán kir. ügyész jelentette, hogy a fogházakban 4 vizsgálati és 48 elítelt fogoly volt letartóztatva. — *Zonda* József állategészs. felügyelő jelentése szerint az állategészségügy kedvező volt.

Szekelyhid Viktor gazd. felügyelő jelentése szerint június havában a meglehetősen rományokra jogosító különböző gabona féle a hűvös esős időjárás miatt nagyon vissza maradt, sok helyen a hideg időjárás mellett a hó és jég is nagy károkat okozott, mely károsodást legjobban megérzi vár-

megyénkben *Bágy* község, hol első sorban nagy jégeső volt, mely az egész határt majdnem egészben tönkre verte, utána az ár tele hordta mindenféle hordalékkal, követ az egész határt, sőt még állatainkban is tetemes kárt okozott az árvíz, amennyiben 157 drb. juhot sodort magával. A tavasziak közül legjobban megcsinylette ezen hideg időjárást a tengeri, mely sok helyen teljesen tönkre ment, a burgonya több helyen elfogyott, vagy pedig a sok eső miatt a fészékek elrohadt. Az *Ózi* gabonák nagyon ritkák maradtak, s mivel kevés is van az egész vármegyében, úgy félni lehet, hogy a termés igen kevés lesz. Még talán meglehetősen lehet mondani az árpát és zabot, ámbár az egész vármegyéig tekintve véve ezek sem elsőrendűek. A folytonos esőzés miatt az egész vármegye területén az árvíz nagy károkat okozott, a *Küküllő* több gazdának a szénáját elsodorta. A m. kir. gazd. felügyelőség után néhány község részére tenyész állatok szerzettettek be 15—20% kedvezménnyel. Legelőjavítási munkálatok segélyezésére 8500 lett engedélyezve, így lehetővé válik egy a tervbe vett munkálatok, mint néhány községben a csementbetonból készítenő itatók elkészítése. Hom. szentpéter legelő társulat részére a földmívelésügyi miniszter a felügyelőség javaslatára 3000 K segélyt engedélyezett.

Az előadói jelentések tudomásul vétele után *Dr. Paál* Árpád főjegyző ismertette *Dr. Gergely* Albert kolozsvári ügyvédnek az árvászek ellen beadott panaszát, melyet már egy alkalommal foglalkozott a bizottság. A panasz tárgyát az képezte, hogy az árvászek egy felet — kinnek ügyvéde egy olyan intézkedés megtételét sürgették, melyet már korábban megtett az árvászek — arról oktatott ki, hogy kár ügyvéddel képviselnie magát, mert ez ugyan költséges multság lesz. A kisnégyenűlő hivatalos iratot *Dr. Gergely* az ügyvédi kamarához benyújtotta, amely viszont a belügyminiszternél tett panaszt. A miniszter a vizsgálat megejtésére az iratokat leküldötte a közig. bizottsághoz. Az inkriminált iratot *Br. Orbán* János ülnök adta ki, ki az előadó által ismertettet védekezésében betegségéből származott idegességére hivatkozott, melyet különösen fokozott az, hogy a félnek ok nélkül való költségekkel való megterhelhetését látta. A bizottság előadó javaslatára a fegyelmi eljárást nem rendelte el, de különös figyelmébe ajánlotta az árvászeknek, hogy a felekkel való érintkezésében a legmesszebbmenő előzékenységet tanúsítsa.

Szekelyudvarhely városnak *Benczédi* István illetőségű ügyében benyújtott felebbezését elutasították, ugyancsak elutasították *Verecs* Mózesnek a felsőófalvi közbirtokosság pénztörvényének kezelése ellen beadott felebbezését is. *Soó* Domokos és társainak a betlenfalvi legelőtakarítás ügyében hozott közbirt. határozat ellen beadott felebbezésére a határozatot megsemmisítették és a közbirtokosságot új határozat hozatalára utasították. A városi tanács a *Balázs* Károly építkezési ügyében hozott azon alispáni határozat ellen, hogy az illető részére az engedély kiadandó, felebbezését adott be; a közig. bizottság az iratokat azzal határozta visszaküldeni a tanácsba, hogy amennyiben az utczavalonon belül való javítást nem enged meg, úgy a házat sajátítsa ki. *Dr. Váró* Gézánek azon alispáni határozata ellen beadott felebbezését, mely *Kálló* Lukács és társainak építkezését engedélyezi, elutasították. A *bibarczfalvi* közbirtokosságnak azon határozatát, mely a *Tanár*ok nevű ingatlan jövendelmének felosztása iránt hoztak, a bizottság megsemmisítette. *Kiss* Károly szentléleki lakosnak az ottani közbirtokosság által fellebbezés tárgyában hozott határozata ellen beadott felebbezését elutasították. *Ugron* Ákosnak a *fonnyádi* közbirtokosság által a *Bartalis*-féle erdővásár ügyében hozott határozata ellen beadott felebbezésében, mivel a közig. erd. bizottság már intézkedett, érdemleges határozatot nem hoztak, ellenben a közbirtokossági ülések összehívása körül fenförgő szabálytalanságokért a közb. elnököt komoly megintésben részesítik. A betfalvi el. iskola kijavítása ügyében hozott kérv. test. határozatot megsemmisítették. *Paál* Sándor magyar-hidegkúti ig. tanító ellen indított fegyelmi iratot, az időközben kért nyugdíjazás folytán, a miniszterhez döntést végett felterjesztik. A be nem iratkozott tankötelesek beírása végett a járási főszolgabírákhoz rendeletet bocsátanak ki. *Vass* György bözödi lakosnak, a közbirtokossági határozat megsemmisítésével megengedik, hogy területét a nyomásos gazdálkodás alól kivegyje. A szentpéteri legelő társulat határozata ellen beadott felebbezés alapján, a határozatot megsemmisítették. Végül egynehány adóügyet és gyógydíjügyet intéztek el, mely után a gyűlés véget ért.

A közigazgatás államosítása.

— Marosvásárhely — kerneti székely. —

A közigazgatás államosításáról szóló törvényjavaslat, mint jelentik, öszre kerül a Ház elé. A nyári parlament szünet alatt a belügyminiszterium teljesen elkészül a javaslattal, amelynek főbb irányelvei már meg is vannak. Eszerint az országot közigazgatási kerületekre osztják, jövő évtől kezdve pedig a közigazgatási tisztviselőket nem a törvényhatóság választja, hanem a kormány nevezi ki.

A közigazgatást tizenegy kerületbe osztják s székhelyül a következő városokat jelölték ki: *Marosvásárhely*, *Budapest*, *Debreczeni Győr*, *Kassa*, *Kolozsvár*, *Pécs*, *Szeged* és *Temesvár*.

A marosvásárhelyi kerületbe tartozna a négy székely vármegye és *Kiaküllő* megye is. A kerület az országos központnak s illetve a belügyminiszteriumnak volna alávetve. A járások jelenlegi rendszere is megmaradna.

A reformtervezet — hír szerint — a közigazgatás államosításán kívül kiterjeszkedik a közigazgatási bíraskodásra is. Az 1898. évi XXVI. törvényekben letett azon elvet, hogy a közigazgatási panaszok, amelyek a bíróság elé kerülnek, felülgészítő hatályuak, érvényen kívül kívánja helyezni és folytatná a *Hieronymi* Károly belügyminiszterségének idején 1912-ben fölmerült tervezetet, amely kettős fokozatu közigazgatási bíróságot létesít.

H I R E K.

Székelyudvarhely, július 13.

Rendellenes időjárás.

— Arvizok és nagy károk a vármegyében. —

A múlt évnek szakasztott mása lett a folyó esztendő. Alig derült ki pár napja az ég s derűs mosollyal nézhet le a nap, máris ólmos fellegek tolnak elő a láthatáron, tompa morajjal tör elő az orkán s a tüzes villámok özöne szeldei a vizgőzzel tele levegőt. Hatalmas dörrenések sűrű egymásutánban követik egymást, ember, állat futva menekül vak ösztöntől hajtva s megered a zápor, esik és folyton esik. Ez így tart már hetek óta.

Országos vízáradások hírei zavarják kedélyünket, mindenütt kár károsodást ér s máris megszámlálhatatlan az elemi csapás statisztikai öszege, a melyek gazdagítják a nyomor és szegénységet és sűrűen hálózják be az országot majdnem egész területét.

Mi meg megvoltunk valahogy, bár a vízáradások érzékenyebb károkat a múlt heteken sem okoztak, mert a mezőgazdasági rendben éppen a lapályok fűsarja lett eliszapolva — a többi állott és birta a rettenetes csapadékot, azonban az érés felé közeledő gabona, a napfényt szomjuhozó tengeri, szóval mindenféle termény már megelégette a vizet s beállott a fejlődésben a stagnáció, mely már a visszaesést is mutatja.

Folyó hó 10-ére virradóra a *Küküllő* áradására ébredtünk. Zetelakától le a vármegye határáig a folyó mentén mindenütt víztenger borította a terményt s eliszapolta a sarjra növe zoenge fűvet s ezzel az éjszakával, illetőleg hajnalra újra ráborult a vármegyére az elemi csapás nagysága s lett a szorgalmas népből újra inséges nép.

Elszorul az ember szíve, ha látja a mérhetetlen károsodást s azt az óriási csapást, mely a pusztulás révén a vármegye közönségét éri. Dízva biztunk, hogy ez évben meg leszünk kimélve a nagyobb csapásoktól és ime e szegény megyének újra végig kell szenvedje a természeti csapások veszedelmeit.

Mert nemcsak a *Nagyküküllő* vidéke van sújtva, hanem a mint vesszük a hírt, a *Homoródvédek* is árvízkarosult lett, a szezeleyes *Nyikó* is okozott károkat a patak mentén fekvő község-

gekben s azok határain; az Oroszhegy községből lefutó Busnyák patak szintén újra károkat okozott Szentkirály községben és határán. Folyó hó 9-én délután az északnyugati irányban futó depresszióval jött vihar Szentlélek, Bogárfalva községek határaitra öntött hatalmas jégesőt. Az esőzések következtében az utakon újabb károk léptek fel, így az ujszékelyi Nagyküküllő hid egy része elsodortatott és több helyen causzamlások léptek fel. Az állampépítészeti hivatal gondoskodik a forgalom zavartalan lebonyolításáról. A kadicfalvi volt Szabadyné és Török Albertné-féle malmok gátját a Nagyküküllő árvice elkerülte és a Bartalis Imre tulajdonát képező réten magának új medret ásott. Még eddig nem tapasztalt mértékben rongálta meg a vasuti pályát a Nagyküküllő áradata, mennyiben Ujszékely és Fiafalva községek között 280 méter hosszúságban vitte el a sínek alól a töltést. Betfalvánál szintén töltésszakadás történt s ilyen a helyzet Bögöznén is, mely község 2 nap és 2 éjjel állandóan vezedelemben forgott a mindig emelkedő áradások miatt. A vasuti vonal megromlása miatt a vonatok közlekedése megszűnt s a megye a posta kimaradásával elzárult a világtól.

Ezek a sürűen előforduló károsodások sürgetik a megye szeszélyes és kigyózó vonalban futó patakjainak s folyójának szabályozását, valamint a gátolások riktítását, a mi mesteregős kitolója a vízáradásnak s ellenállója a meder természetes mélyítésének — s így történhetik meg, hogy az esős éjszaka után víztenger borítja a vármegye lapályos részeit, minduntalan katasztrófa előtt állunk, semmiül meg a termés és fokozódik a drágaság.

Székelyudvarhely között elfutó Nagyküküllő részleges szabályozási terve elméletileg készen is van és a közel jövőben a sétatér mentén egy 80 cm. magas oldalgátat emel a törvényhatóság, a hidon alól pedig a város. A 40 cm-ért alászállított malomgátat még 40 cm.-rel szállítják alább az esőzn s így ármentesítést nyer a város és határának területe, a mi a beépítkezéseknek nyit szabad teret. Hasonlóan kellene intézkedni a kadicfalvi és betlenfalvi gáttöltésekkel is, honnan rendszerint a város határárészokott kitululnia víz.

A múlt évi katasztrófa időjárás károsításáért vármegyénk vezető emberei embererőt meghaladó munkával igyekeznek helyrehozni. Tudjuk, hogy az elemi csapásokat minduntalan reánk zúdító patakok és folyók szabályozási tervével is foglalkoznak, csak alkalmas idő kell, mikor megfelelő államségély kieszközölésével dűlőre vihetik a váravart ügyet.

Azonban bármikép keressük a kivezető utat, a megyének természeti fekvését, a vízgyűjtő katalanokat, hegyeket nem tozhatjuk el, a honnan telgyűlemlik a víz. A csapást nem kerülhetjük ki; egy a szükséges tehát: türelemmel nyugodni meg az égi végzetben.

Mikes János gróf püspök Székelyudvarhely. Az Oltáregyesület zászlószentelése ma délután 4 órakor fog megtörténni a plebánia templomban. A zászló szentelését Mikes János gróf szombathelyi megyés püspök fogja végezni, ki ez alkalomból tegnap délután automobilon Székelyudvarhelyre érkezett. A hivatól körül rajongott főpásztort az Oltáregyesület tegnap este fáklás menettel tisztelte meg, mely alkalommal Ssemilér Ferencz főgimn. tanár üdvözölte a tevékeny, meleg lelki főpásztort. Ma délelőtt 10 órakor tartja Agótha Endre primiciáját a plebánia templomban, kinek manuiktora Mikes János gróf püspök lesz. Istentisztelet végeztével az Oltáregyesület, majd az egyháztanács tiszteleg a főpápnál. Délután 4 órakor lesz a zászló szentelése, azt követően pedig az Oltáregyesület a főgimn. tornacsarnokában fényes programmal disztyulást tart.

Adományozás. Lukács József budapesti vezér-igazgató, az áll. kő- és agyagipari szakiskola ifjúsági segélyalapja gyarapítására 100 koronát adományozott, melyért e helyen is hálás köszönetet mond az igazgatóság.

Közgyűlés a városzásán. Székelyudvarhely város képviselőtestülete 11-ikén délután Gollhárd János polgármester előkeltével rövid rendkívüli közgyűlést tartott. A tárgysorozat első pánjtját a Reform. kollegium azon alternatív ajánlata képezte, mely szerint a Mária Valéria gyermekkertekből kért 30 négyzögöl területért felajánlja a régi épület lebontása után a szabályozási vonalon kívül fenmaradó területből 41 négyzögöl területet, vagy a Mária Valéria gyermekkert területéből a város engodjen át 30 négyzögöl területet, továbbá engedje át a Szabó József féle kertet, melynek ellenében a Kollegium felajánlja a régi épület lebontása után 133 négyzögöl utcai területet, s addig is míg ez elkövetkezik, az átengedni kért Szabó-féle kertért bizonyos évi bért fizet. A közgyűlés az előbbi ajánlatot fogadta el névszerinti szavazással egyhangulag. A közgyűlés ugyancsak névszerinti szavazással elfogadta a Szántó Lajosné háza és a Vargapataki-híd közt a kincstártól 20 K egységárban megvásárolt 18 négyzögöl területre vonatkozó szerződést és egyben hozzájárult az itt véghezviendő telekcserehez, mi lehetővé teszi, hogy a város egy 18 m. hosszú utcai frontál akkora területhez jusson, melyen árucaarnokot tud létesíteni. Egyhangulag hozzájárult a közgyűlés a tanács azon javaslatához, hogy a gyámpéntérei pénzközelési módozatról alkotott szabályrendelet akként módosításák, hogy a közgyűlés a kamatlatát 5 és 6 százalék közt a szükséghez mérten állapíthassa meg. A kir. tanfelügyelő által az önálló szaktanitós gazdasági népiskola felállítására tárgyában tett javaslatára a tanács előterjesztésére elvetették. Végül a tanács által tett azon javaslatot, hogy Szabó Domokos városgazdának 200 K családi pótlék engedélyeztessék, a polgármester javaslatára elutasították. Ezzel a gyűlés véget ért.

Tanfölygelő szabadságon. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Hajdú Ferencz kir. tanfelügyelőt saját kérésére, folyó hó 16-tól 6 hétre terjedőleg szabadságot. Távolletében a tanfelügyelői hivatal vezetésével és a kir. tanfelügyelőnek a közg. bizottságban való helyettesítésével Chalupka Rezső kir. s. tanfelügyelőt bízta meg.

A megyei bérpalota. A Kőkeresztéren a vármegyei nyugdíj alapok által létesítendő bérház földszinti és pince helyiségei úgy vannak tervezve, hogy üzletok és raktárak céljaira tetészes szerint feloszthatók. A vonatkozó tervrajzokat a vármegye alispánja a vármegyei irodaigazgatónál és a székelyudvarhelyi trafiknál közszemlére kitétetette és felhívja mindazon kereskedőket és iparosokat, kik ezen üzlethelyiségekből bérelni óhajtanak, hogy ajánlataikat a helyiségek esetleg a számozott ablakok megjelölésével a bérleti összeg kitüntetése mellett a vármegye iktató hivatalánál adják be, hogy a beérkezett ajánlatok szerint a beosztás megtörténhessék. A bérleti ajánlatnak legalább 6 évre kell szólnia, de szóhat 10 évre is. Miután a piactéri épületek eltávolítása miatt igen sok kereskedő és iparos fog üzlethelyiség nélkül maradni, igen ajánlatos ha ezek az építendő bérházban helyiséget bérelnek. Ha valaki oly ajánlatot tesz, hogy az összes földszinti üzlethelyiségeket, raktárhelyiségeket és pinczéket kibérli, természetesen előnyben fog részesülni. A pinchehelyiségekbe az erre a célra építendő és a szükség szerinti számban létesítendő csigalépcsőkön lehet lejutni. A pinczéknek világítása igen előnyösen lett megoldva.

Harmadosztály a gyorsvonaton. Az államasutak igazgatósága oly újításra határozta el magát, mely különösen a falusi gazdaközönség körében fog kellemes fogadtatásra találni. Az államasutak ugyanis az ósztól kezdve az összes gyorsvonatokkal járatnak harmadik osztályu koccsikat. A vasutigazgatóság a múlt évben csak próbaképp járatott néhány vonalon a gyorsvonatokkal III. osztályu koccsikat. Miután a kísérlet bevált, az igazgatóság végleg elhatározta, hogy ósztól kezdve valamennyi gyorsvonat harmadik osztályu koccsival fog jární. Ezt az értesülést megerősíti a máv. igazgatóságának most kiadott

jelentése, hogy ósztól minden gyorsvonatnak lesz harmadosztályu koccsija is.

Államségély a Népnév. egyeletnek. A vallás- és közoktatásügyi miniszter az Udvarhelymegyei Népnvelési Egyesületnek folyó évre 300 K államségélyt utalványozott.

Elgátsolta a vonat. A mi vicinális, gőzjel hajtott gólitoununka megint áldozata van. A jó öreg Hegyi János, kit az egész város a „Süket policzár“ néven ismert, a ki több évtizedet meghaladó rendőrségi szolgálat után a jól megérdemelt nyugdíjat élvezte, kedden este a vasuti sínek mentén Bikafalvára igyekezett, hogy másnap hajnalban ott mezei munkába álljon. Az öreg szorgalmas János már a Csiceer-hegy alatt tartott, a mikor a székelyudvarhelyi állomásról kiinduló vonat utol érte s bár mindent megtett, hogy a nagyot halló öreget a veszőlyre figyelmeztesse, utolérte a a következő pillanatban a nagy erős embernek egyik karját és lábát levágta. Az eszméletlen embert aztán feltették a vonatra és a segesvári kórházba szállították, hol reggelre meghalt. A 72 éves derék embert a segesvári temetőben helyezték örök nyugalomra.

Az áll. kő- és agyagipari Szakiskola negyedéves növendékei a rajz és írásbeli vizagálatokat 10. és 11-ikén állották ki. A vizagálatokra a miniszter biztos Lukács József budapesti közszabányai vezérigazgatót küldötte ki, s elnöklétével Maráth József h. igazgató, Haberstumpf Károly, Beszek Aladár felügyelő biz. tagok, Pillich Lajos és Csányk József tanárokból álló vizagló bizottság 12-ikén tartott ülésében állapította meg az eredményt. Eszerint az agyagipari szakon úgy a közismereti és szaktárgyakból, mint a műhelyi gyakorlatból jeles végbizonyítványt kaptak: Úrmósi József és Németh Vilmos, jót kaptak: Ábra Sándor, Boskó Lajos, Lieber József, Remlinger Ferencz. Kettes elégséges bizonyítványt érdemeltek. A kőipari szakon jelesek: Rákosi József és Varga Ferencz, jót: Csedő Gyula, Simon Ferencz, Simon Ödön, Stuhlreiter Antal és Szatmári Árpád. (Ezen három utóbbi a műhelyi gyakorlatból jeles.) Ketten elégségesek. Az eredmény megállapítása után Lukács József miniszteri biztos — ki két napi itt időzése alatt a munkálatokat figyelemmel kísérte és élénk érdeklődéssel tekintette meg az intézet műhelyeit és a rajzokból rendezott sikerült kiállítását — a bizottság nevében a legmelegebb elismerését fejezte ki az igazgatónak és a tanári karnak az elért szép sikerért.

Iskolák segélyezése. A vármegyei Népnvelési egyesület, mint azt korábban jelentettük, a folyó évben is több iskolát részzeit tanönyv-, tanszer- és taneszköz-segélyben. A kérvények benyújtására a felszólítást lapunkban tettük közzé. A határidő folyó hó 15, mely időntul beérkező kérvényeket az elnökség nem veszi tudomásul.

Az Udvarhelyvármegyei méhészegyesület folyó hó 19-én d. e. 10 órakor Székelykeresztúron, az Állami tanítóképző intézetben rendkívüli közgyűlést tart a következő sorrenddel: 1. Elnöki megnyitó, tartja Lányi Imre egyll. elnök. 2. Az 1912. évre előirányzott költségvetés és működési programra nézve a választmány módosításait és javaslatait előterjeszti Gál Imre egyll. titkár. 3. Minő eszközökkel lehetne megalkotni a népiskolai méhészeteket s minő gyakorlati és erkölcsi haszon hárulna abból a) a méhészetre, b) a népiskolai nevelésre. Előadó Berényi Margit szentkeresztbányai tanító. 4. Méhészetünk fejlődése előtt álló akadályok leküzdése. Előadó Márk Mihály agyagfalvi ref. lelkész. 5. Indítványok. Alapszabálya 37. §. d) pontja értelmében az indítványok 2 nappal a közgyűlés előtt az elnökséghez írásban beadandók. — Kedvező idő esetében a közgyűlés napján d. e. fél 7 órakor vonattal kirándulás Ujszékely községre Molnár Kálmán unit. lelkész méhészetének megtekintésére. Indulás reggel 5 órakor Székelyudvarhelyről vonattal. Székelykeresztúr vidékiek a közbeeső állomásokon csatlakoznak. Ujszékelyről fél 8 órakor indulás Fiafalvára a mezőn keresztül Kozma Miklós-méhtelepéhez. Utközben a vidék

mézeldő főrájaink megfigyelése. A mezőgazdasági és vadontermő mézeldő növényeket bemutatja és ismerteti *Gál Imre* egyl. titkár.

A véderő elleni kihágások. A honvédelmi miniszter a véderő ellen elkövetett kihágások elbírálására a folyó év tartamára Dr. Erdőy Aladár miniszteri titkár, a kolozsvári V. honvédker. területére székelyviselő gyanút bízta.

Eljegyzés. *Bakos* Lajos oroszhegyi közs. jegyző eljegyezte *Bálint* Erzsikét Oroszhegyről. *Seabó* József székelyvársági közs. jegyző eljegyezte *Horváth* Erzsikét Parajdól.

Faiskola felügyelő. Dr. *Sebesi* János alispán a parajdi szolgabíróóság területére szervezett faiskola felügyelővé *Böjte* Béla felsőófalvi állami isk. ig. tanítót kinevezte.

Jegyző-egyleti gyűlés. Az udvarhelyvármegyei jegyzői egyesület folyó hó 15. é. n. ó. 10 órakor a megyeház kistermében *Gálffy* István elnöklétével gyűlést tart a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki jelentés. 2. Előbbi közgyűlés jegyzőkönyve hitelesítése tárgyában határozat. 3. Balázs Lajos indítványozza, hogy a községi halottkének fertőtlenítő közegeknek képeztesse ki. Ezen javaslat tárgyalása. 4. Fizetésrendezés tárgyában jelentés. 5. Dr. Mezey Pál egyleti jogtanácsos lemondása elfogadása. 6. Az adóbeszedési jegyzékek vezetése tárgyában kiadott 1137—913. számú intézkedés tárgyalása. 7. Erzsébet-árvaház megkeresése tárgyalása. 8. Elnöki előterjesztések. — Ugyanezen tárgysorozattal d. e. 8 órakor választmányi ülés.

Halálozás. *Konnerth* Janosné *Pál* Róza életének 57-ik, házasságának 29-ik évében folyó hó 8-án elhunyt. Halálát férje és gyermekei gyászolják.

Műszaki hírek. Az aratási tartalék munkáscsapatból a földmivvelésügyi miniszter által utunkákra átengedett 100 ember a székelykereszter—gagy—erdőszentgyörgyi tvh. uton az alapkövetet lerakásával volt elfoglalva és folyó hó 19-én bocsátott el.

A gagy—erdőszentgyörgyi uton a m. évben készített műtárgyak átvételt és az idén pedig az ujonnan áthelyezett 5 km. hosszú szakaszon az összes szükséges műtárgyak meg fognak építtetni.

A kobátfalva—firtosmartonosi uton áthelyezett szakasz földmunkája legnagyobb részben elkészült és az alapkövetet lerakásával és kavicsoszával járó munkálatok folynak.

A székelyudvarhely—parajdi közut kezdő szakaszán Székelyudvarhely városnál épülő vashíd jobboldali hidfője már az alapkövetet magasságáig elkészült.

Székelykeresztúr község egyes területeinek ármentesítése céljából a rugonfalvi határon a Nyíköv patak mellett létesített töltés elkészült és a nagy árvízben a tűzpróbát is kiállotta.

A Székelykeresztúr tagosításával kapcsolatos lecsapolás munkálatai szintén kiadattak és rövidesen megkezdhetnek.

Mikor a jó sógorok mulatnak. Korondon a múlt vasárnap délután természetesen csak dohányvásárlási céllal a korcsmába ment *Makó* Mihály és öccse *János*. A korcsmában többek társaságában időzött *Fabian* Ferencz, a *Makó* János sógora is, ki *János* sógort asztalához hívta, pálinkával megkínálta. A pálinka csak hamar jókedvre derítette a társaságot. Jó emelkedett hangulatban voltak, mikor *János* nagy élcezően oda szólt a *Ferencz* sógornak, hogy — gyere haza te cigány. Az invit kellemetlenül érintette *Ferencz*et, mert se szó, se beszéd, egy hatalmas pofont mért le *János*nak, majd összefogottak, mire *Mihály* segítségére sietett öccsének. Vesztere tette, mert a neki dühödött ember bicakát kapott elő, s egy szempillantás alatt kegyetlenül összeeszkálta a két *Makó*t úgy, hogy most a kórházban ápolják. Az eljárást a mérges *Fabian* ellen megindították.

Az iparkamarai tag választások fel-sőbb jóváhagyást nyertek. A miniszter ugyanis a Székelyudvarhely városában megített iparkamarai tag választás alkalmával legtöbb szavazatot nyert *Persiani* Jánost, *Gábor* Mártonot és *Seölli* Samut iparkamarai rendes tagoknak, míg a kisebbségben maradt *Sterba* Ödönt, *Fernengel* Gyulát és *Benedek* Gézá-t póttagoknak minősítette.

Analfabéták oktatása. Az országban nagy számban létező analfabéták kiirtását a vall. és közoktatásügyi miniszter a közmivvelődési egyesületekre bízta. Vármegyénkben, a hol még cirka 30—32000 analfabéta található, az analfabéták oktatását a megyei népnevelési egyesület végezte. Számtalan panasz merült fel a tanfolyamok látogatottságát illetőleg s így a tanfolyamok igénylő anyagi és fizikai áldozat nem állott arányban az eredményekkel. Az egyesület elnöksége gyökeres reformot óhajtott életbe léptetni, mennyiben előterjesztést tett a kir. tanfelügyelőnek, hogy hajlandó a székelyudvarhelyi 82-ik gyalogezred zászlóaljánál, a hol a megye hadkötelesei tényleges szolgálatukat végzik — a állandóan több analfabéta van — évről-évre rendszeres tanfolyamot fenntartani, az oktatást végző tanítókat fizetni, az analfabéta katonákat könyvekkel, írószerekkel ellátni stb., kérve a kir. tanfelügyelőt, hogy ezen ajánlat alapján a hadtestparancsnokságnál előterjesztéssel éljen. Az elnökség e tárgyban megkereste a székelyföldi vármegyék összes tanfelügyelőit, hogy a Székelyföldön elhelyezett zászlóaljknál mindenütt szerveztessék az analfabéta tanfolyam s ezeknek fenntartási költségeit az illetékes vármegyék közmivvelődési egyesületei fedezzék. Kétségtelen, hogy a katonai analfabéta tanfolyamok nagyban fogják apasztani az analfabéták számát, a mi országos közmivvelődésünk átlagát rontotta.

Duvadak pusztítása. A földmivvelésügyi miniszter *Ürmösy* Sándor karácsonyfalvi lakos, festőművésznek és *Domokos* István erdőfűlői erdőőrnek, lelőtt és elpusztított kártékony és dudavadak pusztításáért, 30—30 K jutalomdíjat engedélyezett.

Felvétel a Tanonc-otthonba. Az orosházi Elősz Ferencz József Tanonc-otthon felügyelő bizottsága közhírré teszi, hogy az Otthonban f. évi augusztus 1-én az Orosházi Ipartestületnek egy, szeptember 1-én az aradi Kereskedelmi Iparkamarának egy, október hó 1-én a kereskedelmi m. kir. miniszternek egy és fél, vagyis összesen három egész és fél alapítványi helye megüresedik, a mely helyek elayerése céljából pályázatot hirdet. Az alapítványi helyeken kívüli még több fizetéses hely is üres, a mely helyek október hó 1-én szintén betöltendők. Az Orosházi Ipartestület alapítványáért csakis orosházi illetőségű fiúk, az aradi Kereskedelmi és Iparkamara, valamint az állami helyekért bárki is folyamodhatik. A folyamodó mindenkori a fiu szülője vagy gyámja lehet. Az Otthonba elsősorban is valamely iparág megtanulásához kedvet és tehetséget érző teljes-, vagy félárúak, azután szegény, vagyontalan, vagy másodosorban jobb módú szülőinek gyermekei vétetnek fel. Előtanulmányképpen kikötetik a polgári-, a gimnázium, vagy a reáliskola 4-ik osztályának elvégzése, de kivételesen felvehetők azok is, a kik a fentnevezett iskolákban kevesebb osztályt jártak, vagy az elemi iskola 6-ik osztályát kitűnő sikerrel végezték. A teljesen felszerelt kérvények folyó évi július hó 20-ik napjáig az Otthon igazgatóságánál nyújtandók be.

A póttartalékosok családjainak segélyezése. A honvédelmi miniszter előterjesztésére a képviselőház a bevitt póttartalékosok családjainak segélyezésére tudvalevőleg 3 millió K kártalanítást szavazott meg. Ezen póttartalékos családok segélyezése Udvarhelymegye területén a múlt hó végén a főszolgabírók utján és a kir. adóhivatalok által megtörtént, melynek rendén az összes felterjesztettek 70—100 K segélyben részesültek. A segélyezés aktái tehát lezárattak, s így minden ez ügyben intézendő újabb kérés tárgytalan.

Kaskótó tanfolyam. A vármegyei méhészegylet még a folyó évben egy szalma méh-kaskótó tanfolyam rendezését vette tervébe. A tanfolyamon csakis átmeneti rendszerű szalma-kaskótó készítenek a hozzávaló pótlóddal felszerelve, hogy az ugynevezett méhkapár elterjeszhető legyen s ezzel a méhek lekéneseztését megakadályozzák. A tanfolyamra 20—25 kizagzad, egyleti tag nyer felvételt, kik kötelezik magukat ahhoz az értékesítő osztály címére évenként legalább is 50 darabot kizárólag téli időben a megállapított árban elkészítenek. A tanfolyamon készült tárgyak a hallgatók tulajdonába mennek át. Jelentkezési határidő szept. hó 1.

Sok a távollevő. A hadügyminiszter körrendeletet intézett a törvényhatóságokhoz a távollevők puhatalása érdekében. A jelentős rendelet egész terjedelmében így szól:

Sajnos tapasztaltam, hogy az országban a távollevők száma oly nagy, hogy már az ujonczjutalék kiállításának a lehetőségét is veszélyezteti. Ennélfogva felhívom a törvényhatóságot, hogy a járási tisztviselőket mind a fiatalabb, mind az idősebb korosztálybeli távollevőknek a legszélesebb korban és a legnagyobb eréllyel való puhatalására utasítsa és különösen arra figyelmeztesse, hogy amennyiben a cs. és kir. kiegészítési és m. kir. honvéd kiegészítő parancsnokságok a járási tisztviselőknél a távollevők puhatalását előmozdító közelebbi adatokat szolgáltatóknak, az ily módon nyert adatokat is az általuk végrehajtandó nyomozásoknál használják fel és ez által igyekezzenek lehetővé tenni, hogy a fősorozástól távolmaradt állításkötelesek az utósorozáshoz minél előbb elővezetessenek. Bizva a törvényhatóság hazafias kötelességtudásában elvárom, hogy e részbeli rendelkezésemnek a véderő érdekében pontosan meg fog felelni. Figyelmeztetem a törvényhatóságot, hogy a mennyiben szükségét fogom látni, külön kiküldöttem által fogok meggyőződést szerezni a törvényhatóság tisztviselőinek e téren kifejtett tevékenységéről. *Karácsonyi*, államtitkár.

Szamadási kivonat. Székelyudvarhely város tanácsa a napokban tette közzé az általa kezelt alapok 1912. évi zárszámadását. Eszerint a 13-féle alap bevételre készpénzben K 382243-64, értékben 194664-26, kiadás készpénzben 374738-34, értékben K 33008-02, maradvány készpénzben 8505-33, értékben 161654-24. Árvi alap maradványa értékben 32607-26, áruvárlékban 128893-68.

A honvédelmi miniszter a homoródi járásból az udvarhelyibe átcsatolt *Telekfalva* és az udvarhelyi járásból a parajdiba átcsatolt *Székelyvárság* községek lovatási tervét továbbra is az eddigi beosztásban meghagyta.

Pánczélinget kapnak a katonák. A legutóbbi balkáni háboruban a sapsourók Drinápoly ostrománál oly pánczélt használtak, a mely ugy a löfegyver mint a bajonett ellen teljesen bevált. Erről a pánczéltól a hivatalos katonai szakértők oly elismeréssel nyilatkoztak, hogy a legtöbb állam biztosítani óhajta a találmányt hadserege számára, sőt több állam már intézkedett is, hogy hadseregét pánczéllal felszerelje. A találmány egy különös összetételű acélszövetből áll, mely egy egészen sajátos szövettel van burkolva és szorosan hozzámul a katonák melléhez és hasához. Hadseregünk vezetősége most egész komolyan foglalkozik a katonai szakértők kedvező jelentései alapján az új találmánnyal és a legközelebbi jövőben egyelőre néhány ezredet ez új pánczéllal szándékozik felszerelni. Az bizonyos, hogy az osztrák-magyar hadseregben meg lesz ez az újítás, igen helylyes, mert a katonák életbiztonságát szolgálja, mellyel katonáknál oly keveset törődnek. Ez az újítás mindenesetre helyesebb, mint állandóan az öldöklő drága fegyverek beszerzése.

40,200,000 mm. buza. A m. kir. földmivvelésügyi miniszter a gazd. tudósítókól beérkezett becslés alapján a napokban tette hivatalosan közzé az idei terméskilátásokat, ezek szerint az ország területén jelenleg 40,200,000 mm. buza termésre van remény, mit összehaonolva a múlt évi termésrel cirka 7 millió méter-mázsával kevesebb. A roszból 12,957,735 mm. terméskilátás van. Ez is kevesebb a múlt évhez mérten majdnem 1 millió métermázsával. Az aratás az Alföldön beállott, de akadályozza a tartós esős időjárás, a mi a minőségére van káros hatással.

x Hebeburgya Janos. Folyvást lótofutó, mindent elhamarkodó eleven fiúról. Hebeburgya Jancsáról irt molnaiságos ifjusági regényt Balla Ignác és a kacsagató halandek közlésté már e heti számban keddi meg az En Ujságom. A júliusi évnegyedben ujra szerepel kitűnő gyermekifjusági lapban a Maczkó nemetség, amikor is a hirc-neves család irddokja olmondja a Tányértalpu csemekét, Tóthotóm és Bendeguz viseltes dolgait a nevelés-intézetben. Manes László szép történetet tud az életemtől autombólról. Margittay László a Farkas és a daru meséjét mondja el. Abraham Ernő és Szarvas Zoltán elbeszélését Pécsa Lajos és Dalos Rigo verset irtak. A júliusi évnegyedben az En Ujságom előzetők ingyen kapják meg Cooper „Sörharsnya” történetének immáron harmadik kötetét, az „Pamu-

tató"-L. Az eleven, okos gyermekifjúsági lap felírói előfizetel ár a b. korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal VI. Andrássy-ut 16.

x Cabaret. *Jeszenszky P.* György cabaret igazgatói társulata tegnapi este kezdette meg előadásai sorozatát a Koronay-kertben. A társulat egy pár előrendű taggal bír, s így nivó előadásokra van a közönségnek kilátása. Ma vasárnap délután a Szejke-fürdőn tartnak előadást, míg a Koronay-kertben a legközelebbi előadás kedden lesz.

KÖZGAZDASÁG.

A Gazdasági egyesület választmányi ülése.

Az Udvarhelymegyei Gazdasági egyesület f. hó 8-án tartott választmányi ülésére a tagok rég nem látott számban jöttek össze. Megjelentek Br. Daniel Lajos elnök, Ugron Akos, Ugron János, Ugron Zoltán, Dr. Sebesi János, Dr. Pálffy Jenő, Szabó Gábor, Dr. Nagy Samu, Szabó István, Kovács Domokos, Székelyhidy Viktor, Groiss Ottó, Zonda József, Erdőogh Zoltán, Perényi Jenő, Dénes Samu, Gálffy István, Szőlősi Samu, Elatky Miklós titkár.

A tárgysorozat rendén előkerült tárgyat iránt nagy érdeklődés irányult, a viták magas színvonalon mozogtak, úgy látszik, hogy az egyesületnél visszatérően vannak azon gazdanapok, melyek főleg Hollak Arthur elnöksége idején valóságos ünnepei voltak a vármegye gazdáközöniségének.

Ghállány Imre báró m. kir. földmivelségi miniszter 6200—1913. sz. leiratával bejelentvén földmivelségi miniszterrel történt kinevezését, kérte az egyesület támogatását. A választmány feliratilag üdvözi a minisztert, s feliratában kéri, hogy a gazda társadalom érdekeit védelmezze, hogy az autonóm gazdátársadalmi egyesületek működését az olóretörő bürokratizmussal szemben támogassa.

Tagfelvételek után megállapodott a választmány abban, hogy évenként Székelykeresztúrt és Székelyudvarhelyt nagyobb szabású, s felváltva Parajd és Etéd, Oklánd és Erdővidéken egy-egy kisebb méretű állatdíjazást rendez; a jelen év őszén Székelyudvarhelyt, Etédet, Olaszteleket és Parajdon leszen díjazás, az időt és a díjakat az elnökség később fogja kitűzni.

A vármegyei csikólegelő ügyében érdemleges határozatot csak akkor hoz a választmány, amikor tájékozódott az állami segély mérve iránt.

Tekintve, hogy az új tagosítási törvény életbeléptetése óta a vármegyében a tagosítás megakadt, bizottság küldetett ki oly célból, hogy az a tagosítási eljárás biányait megállapítsa, feliratilag kérje novellaris uton a hiányok pótlását. Kapcsolatban kimozdotta a választmány, hogy Oklánd határát a tagosításra alkalmasnak találja és az irányban teendő lépéseket támogatja.

Magas színvonalon álló vitát provokált a titkár által beadott azon indítvány, hogy az egyesület elvi álláspontja helyezkedjék a nyugati fajta marháknak a köztenyészetbe való bocsátása ügyében. A vitában résztvettek Br. Daniel Lajos, Székelyhidy Viktor, Ugron Zoltán, Dr. Pálffy Jenő, Dr. Sebesi János, Szabó István, a titkár. Határozatul kimondatott, hogy az indítványt az elhangzott felszólalások tekintetbe vételével újra formulázassák, a választmány tagjainak, a járási mezőgazdaságoknak megküldessék és a jövő ülés napi rendjére újból kitűzessék.

Etéd község 44 gazdájának azon kérését, hogy 58 drb tehénük után a köztenyészetbe nyugati fajta bikát alkalmazhassanak, a választmány teljesíthetőnek nem véli, mert Etédet a legprimitívebb gazdálkodási mód mellett nincs meg az alapfeltétele az igényes nyugati fajta marha tenyésztésnek, mert meglevő fehér teheneik mellett soha sem tartanak megfelelő számú bikát, a helyzetet még roszabbá tenné, ha most az 58 drb nyugati fajta tehén mellé külön bikát alkalmaznának.

Elhatározta a választmány, hogy a Gazdasági Felügyelőséggel kötött 7 községben rendez a tél folyamán fataragó tanfolyamot.

Felir a miniszteriumhoz, hogy a vármegye gazdái kedvezményes őszi vetőmaggal lássa el, mert különben a megye területének a vetőmag hiánya miatt, nagy része vetetlen marad.

A tehénárral hátrálékos tagokat fizetésre szorgalmazza, felhívja a gazdáközöniség figyelmét a szept. 5—8-án tartandó kolozsvári gazda napokra, az O. M. G. E. által rendezendő kukorica kiállításra.

Még több kisebb fontosságú ügy letárgyalása után a több mint 3 óránt át tartott ülés véget ért.

Szerkesztői üzenetek.

L. H. Sajnáljuk, de nem közölhetjük. Csak az ímént adtuk meg e helyen egy másik hasonló irányú közleményre a választmányunkat. A hasfelmetés és a kégyilkosság egy neme és olyan beteges emberek perverzitása, a kik mások gyötörődésében és kínolódásában gyönyörűséget találnak. Ezeket a beteg embereket gyógyítani kellene, hogy hogyan, az nem tartozik ide. De a gyógyításhoz tartoznak az is, hogy ezen szerencsétlenek idegállapotát mesterségesen nem volna szabad izgatni. Sokkal több e betegek száma, mint a melyről a kölvilág tud és a perverzitás nem mindenkinél lép fel ugyanazon formában. Ma olyan idegzaklatott életet élünk, hogy az emberiségnek csak egyik része az, mely normálisnak, vagyis egészségesnek mondható. Sok emberben van kisebb-nagyobb mértékben bizonyos adag perverzitás. Ez sokáig szunyodhat, azonban azt folyton lehet fejleszteni és pozitív tények bizonyítják, hogy a bol valamiféle perverzitás egy embernél megnyilvánul és az nyilvánosságra jut, akár csak egy járványos betegség, hasonló perverz embereknél azonnal utánzásra talál, a perverz emberek mindegyik találnak valami menteséget a maguk számára és a kiben ilyen érzelé ébredésben van, az épen az irodalomban tájta szankcionálva hajlamait. Aktuális most nagyon ez a téma. Lehetetlen észre nem venni az irodalomban olyan törekvést, mely hadat üzen az egészséges életnek, a családi szentségnek, még pedig olyan ravasz formában, olyan értetetlenül értelmetlen, izgató stílusban, olyan vastag hangon, hogy a gyengébb emberek egyenesen megbámulnak attól. Rettenetes hatással van ez azokra az emberekre, a kiknek lelkeben homályosan suttog valamiféle perverzitás. Egyenesen rávezeti őket a szunyádó perverzitás elkövetésére. A mai erkölcsutagadó irodalom valóságos nevelő a perverz embereket és rávezeti azokat is, a kiknek a legkisebb hajlandóságuk van rá. És a mi a legérdekesebb a dologban, maguk, azok az írók, a kik ezt az irodalmat csinálják, mind perverzok, legalább is olyan perverzok, mint azok az alakok, a kiket írásaikban szerepeltetnek. Igen, így áll a dolog. Mindnyájáról ki lehet mutatni, hogy megromlott idegű emberek. És ezt az irodalmat ök modernnek nevezik. A kölföldön ép úgy, mit nálunk tömegesen lépnek fel ilyen modern írók. Valamennyiről bebizonyítható a rendellenes nemi élet. D. Anusio, Gui de Maupassant, Wilde, Rimbaud, Verlain valamennyien rendellenes nemi botránnyokról voltak híresek. No de ezek legálabb tehetségükkel még menthetők, meg májmoldik valóban szánandók és egészséges idegűt emberben méltán váltanak ki visszatetszést. Ady Endre is bizonyára tehetőség s irányzata hátrgerincz bajával magyarázható éppen ezért komikus az, aki úgy akar írni mint Ady, holott hátrgerinczja még nincs. Szóval a mai modern irodalom nem egyéb, mint szörnyű idegbetegség. Jó hatással nem lehet ez az olvasókra, sokáig nem is fog élni, mert egy egészséges generáció azt meg fogja semmisíteni.

Nyiltér.

Nyilatkozat.

A Székelykeresztúron 1913. évi július hó 12-én megjelent „Székelykeresztúr” című hetilap 28-adik számában a nyiltér rovatba „Szégyen és gyalázat” címen egy közlemény látott napvilágot. Ezen cikk közelebbi megjelölés nélkül vármegyénk egyik pénzintézetéről és annak jogtanácsosáról minden ízében valótlan és kvalifikálhatatlan kijelentéseket tartalmaz.

Mint hogy a vármegyei pénzintézetek közül, a melyeknek Székelykeresztúron főintézetük van, az Udvarhelyvármegyei elnökség részvénnyárság székelykeresztúri főintézete utján, melynek jogtanácsosa én, tisztelettel alulírott vagyok — a nagyobb intézetek között foglal helyet, a cikket ellenem és az általam képviselt pénzintézet ellen irányulónak tekintem, annyival inkább, mivel a cikkben hivatkozás van oly körülményekre, a melyek ezen takarékpénztárra teljesen ráillenek, jóllehet a szerkesztő e tekintetben minden felvilágosítást megtagadott, a cikk írója pedig a névtelenség homályába burkolódott.

A nagy közönség tájékoztatása érdekében kijelentem, hogy a cikk egészben valótlan és téves tartalmaz és tendenciosus, miért is a szerkesztő, illetve a cikk szerzője ellen a bűnvádi feljelentést egyidejűleg megtettem.

Székelykeresztúr, 1913. évi július 11-én.

Dr. Viola Sándor,
ügyvéd.

Feloldó szerkesztő: BECSEK ALADAR.
Kiadja: a Becsek D. Fia könyvnyomda.

Eladó szövöszék.

Egy, az államtól nyert szövöszék egész felszereléssel, betegség miatt eladó. Értekezhetni
Márk Bélánál Vizakna.

Sz. 7135—913. tkvi.

Árverési hirdetés.

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, miszerint Dr. Jodál Gábor ügyvéd által képvis. Parajd és Vidéke hitelszövetkezet végrehajtónak Molnár Zsigmondé Parajdi Rebeka felsőfalu lakos-végrehajtást szenvedő elleui 587 K 07 fillér tőke, ennek 1901. évi márczius hó 5. napjától járó 8%, kamatai 68 K 90 fill. eddigi s még a jelen kérésért 37 K 75 fillérben megállapított, valamint a még felmerülhető költségeknek kielégítése végett 1881. évi LX. t.-cz. 144. §-a alapján és a 146. §-an értelmében a székelyudvarhelyi kir. törvényszék területén levő Alsófalu községben fekvő, az alsófalu I. r. 2811. az. tjkvben a Molnár Zsigmondé Parajdi Rebeka nevében álló A + 924/2 hrsz. kasszálló 54 K kikiáltási árban külön jószág-testként az 1913. évi szeptember hó 13-ik napjának d. e. 9 órájakor Alsófalu községbázánál megtartandó nyilvános árverésen a következő feltételek mellett el fog adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10%-át készpénzben vagy óvadékképez értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni.

A kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság. Székelyudvarhely, 1913. július hó 4-én. Constantinescu Viktor s. k., kir. tvszéki albiró.

A kiadvány hitelül:

Dóna, kir. tvszéki telekkönyvezető.

Sz. 3674—1913. pol.

Hirdetés.

A homoródszentpáli 315 számú tjkönyvben A + 1424 hrszám alatt felvett 35 hold 1237 négyzetöl tartleltű ingatlan arányosítási ügyében az előmunkálatok vezetésére kiküldött Máthé Dénes kir. törvényszéki bíró, az előmunkálatok megkezdésére vagyis az eljárás további folyama alatt az érdekeltek felelő képviselőit rendezésére, földméri megválasztására, a költséglőirányzat elkészítésére, valamint a kivetési lajtsromok vezetését ellenőrző bizottság tagjainak megválasztására az 1913. évi augusztus hó 8-ik napjának d. e. 8 óráját Homoródszentpál községbázához kitűzi, arra az összes érdekelteket ezzel a hirdetéssel megidéz, arra az összes érdekelteket figyelmezteti, hogy a tárgyalást elmaradásuk esetében is megartja.

Az eljáró bíró a birtokrendezés jogosult földmérőket felhívja, hogy a földmérői munkálatok elvégzésére vonatkozó szerződési pontozatokat előterjesztésével ajánlataikat hozzá, vagy Homoródszentpál község előjáróságához küldjék be.

Az arányosítás tárgyát képező ingatlan a homoródszentpáli 315 számú tjkvben 1424 hrszám alatt van felvéve. területé a tagosítási felmérés szerint 35 hold 1237 négyzetöl s újabb felmérése előreláthatólag nem szükséges.

A kir. törvényszék birtokrendező bíróságának, Székelyudvarhelyen, 1913. évi július hó 3-ik napján tartott üléséből.

Dr. Hann Béla s. k. kir. tvszéki elnök, mint elnök. Máthé Dénes s. k. kir. tvszéki bíró, eladó.

A kiadvány hitelül:

Szabó Gábor, kiadó.

Szám: 5953—1913. tkvi.

Árverési hirdetés.

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, miszerint Dr. Jodál Gábor ügyvéd által képvis. özv. Kelemen Ferencné Pető Zauza és Kelemen Ágnes Miklós Daniné miut néhai Kelemen Ferencz igazolt örökösei bögözi lakos végrehajtónak, kiskorú Fekete Borbála bögözi lakos végrehajtást szenvedő elleni 63 kor. 62 fill. tőke és a jelen kérésért 29 kor. 30 fillérben megállapított, valamint a még felmerülhető költségeknek kielégítése végett az 1881. évi LX. t.-cz. 144. § a alapján és a 146. §-a értelmében a székelyudvarhelyi kir. törvényszék területén levő és a bögözi I. R. 595. sz. tjkvben A + 2052. hrsz. ingatlanra a C 1. alatt Fekete István javára bekebelezett élethosszigiani haszonélvezeti jog fentartásával 9 korona kikiáltási árban külön jószágtestként az 1913. évi augusztus hó 1-ő napjának d. e. 8 órájakor Bögözi községbázánál megtartandó nyilvános árverésen a következő feltételek mellett el fog adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10%-át készpénzben vagy óvadékképez értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni.

A kir. törvényszék, mint tkvi hatóság. Székelyudvarhely, 1913. évi május hó 27-én Bella Kálmán s. k., kir. tszéki bíró.

A kiadvány hitelül:

Dóna, kir. tszéki tkvezető.

Házi rendelőknek ajánlok
tehentejet
 literenként **20** fillérért.
 Szöllősi Szamu.

Feltűnő olcsó árak!

- 6 szem. étkező készlet 15 K-tól feljebb
- 12 szem. étkező készlet 30 " "
- 6 szem. teás készlet 7 " "
- 6 szem. kávé készlet 7 " "
- Mosdókészletek . . . 10 " "
- függő lámpák 5 " "
- 6 szem. vizes készlet 3 " "

Valamint itt fül nem sorolható minden-
 uo mű üveg, porcellán, lámpa, képek,
 tükrök, házi és vendéglői berendezések,
 sport- és nauticziák, chinacsi-árak
 és gyerek-játékok olcsó árban kaphatók:

DRAGOMÁN-czégtnél

Székelyudvarhelyen.

Villamos izzótestek:

Fémszálas 2 kor. Szénszálas 70 fillér.

Bükk tüzi hasábfá eladási hirdetés.

Kórispataki unitárius egyházközség (Ud-
 varhelyvármegye) tulajdonát képező erdőbirtok
 1904—1913. évekre eső vágás területeken
 kitermelt 2079 ür köbmeter; illetve 270 bécsi
 öl hasított hasábfá tűzfára becsültetett Kóris-
 patak község házában 1913. évi július hó
 31-én délelőtt 11 órakor tartandó zártajánla-
 tokkal egybekötött nyilvános, szóbeli árverésen
 a legtöbbet ígérőnek elfog adati.

Kikiáltási ár: 4590 K (négyezeröttszáz-
 kilenczven) korona.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10 (tíz) %-a.

Részletes becslési és árverési feltételek
 a kórispataki unitár. lelkes és székelykeresz-
 tári m. kir. járási erdőgondnokságnál és alul-
 írott nál találhatók.

Kórispatak, 1913. július hó 5.

Kelemen Sándor, unitár. pap.

Csak 50 kor.

1 garnitur elegáns ebédőkészlet
 az alábbi összeállításban:

- 36 darab lapos tányér
- 12 " mély tányér
- 12 " csomagós tányér
- 2 " leves csésze
- 2 " mártás csésze
- 2 " mártás csésze alj
- 2 " pecsenyés tál
- 2 " kompótos tál
- 2 " sültételes tál
- 2 " téztás tál
- 2 " sótartó

Finomabb ebédőkészlet, teás, kávé,
 feketés készletek és üvegaruk nagy-
 választékban lego csobb árban kaphatók

Márk Testvérek

kereskedésében Deák-tér 14. szám.)

Első varrógépraktár

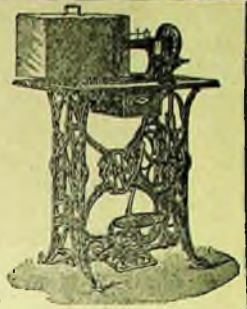
Dus választéku s a legkiválóbb készítményű

**varrógépek, löpor, disz-
 áruk, vadászfegyverek**

elsőgyártmányu szakmába vágó jól berendezett vas-
 kereskedésünkben jutányos árak mellett beszerezhetők.

RÖSLER és GÁBOR vaskereskedése

Székelyudvarhely. Fiókiüzlet: Székelykeresztur.

Kőbányai sör!!

A legjobb hírnevű DRÉHER-féle

'Korona' és 'Dupla márciusi sör'

Első Magyar Részvény Sörfőzde

'Kővári' és 'Gollát Maláta sör'

Kizárólagos főraktár Udvarhelymegyében

Rösler és Gábor czégnél

Székelyudvarhelyt és Székelykeresztur.

Vidéki és helybeli megrendelések hordók
 és naponta frissen töltött palaczkokban
 pontosan lesznek eszközölve.

Értesítés.

Családi okok miatt szabadkézből
 örök áron eladjuk Uzonban lévő, jó for-
 galmu, nagy mulató szobákkal és a leg-
 megfelelőbb berendezéssel felszerelt kitűnő
 karban lévő vendéglőnket, amelyhez egy
 nagy kiterjedésű szép gyümölcsös is hoz-
 zártartozik, továbbá a piacon levő telek-
 helyeknek kiválóan alkalmas telek egy-
 részét, a rajta levő házakkal együtt s a
 Szentiványlaborfalván a község mellett
 levő, mintegy 3 holdnyi kiterjedésű kas-
 szálónak, vagy telekhelyeknek szintén
 kiválóan alkalmas kertet akár parcella-
 lázva, akár egészben szintén eladjuk.

Bővebben lehet értekezni nálunk
 Uzonban

Kohn Dániel örökösai.

Egy okos fej
 minden alkalommal

Dr. OETKER
 sütőporát használja a 12 f.

Teljesen higiénikus orvosok által ajánlott élesztőpor
 Használata által minden tészta nagyobb, lazább
 és könnyebben emészthetővé lesz.

Dr. OETKER-féle Vanilincukor a 12 fillér.

a legnemesebb fűszere minden tésztaok, kakaó és
 tea, csokoládé és krém, kuglapi, torta, pudding és
 tejszín, továbbá finom vagy porczukorral vegyítve
 mindennemű sütemény behintésére. Pótol 2—3 cse
 vaniliát. Ha félcsomag **Dr. Oetker Vanilincukrot** 1 kg.
 cukorral keverünk és ebből 1 v. 2. teáskanálnyit
 csezo-teára öntünk kitűnő aromájú ital kapunk

Dr. OETKER sütőpora és vanilincukra minden
 fűszer
 kereskedésben kapható. Kimerítő használati utasítás
 minden csomag mellett van. Receptgyűjtemény ingyen

Szolid és pontos kiszolgálás.
 GYÖNYÖRŐ, MARADANDÓ ÉRTÉKŰ ARANY és EZÜST AJÁNDÉKTÁRGYAK
 beszerezhetők

ISZÁKOVITS BERNÁT MUÓRAS ES
 ÉKSZERESZNÉL
 Székelyudvarhelyt, Deák-tér 12. sz. (Pénzügyi palota mellett)

hol a legjobb és legarabbb kivitelben kaphatók eredeti OMEGA,
 SCHAFFHAUSEN és CHRONOMETRE inga és zsebbórák, arany és ezüst
 ékezetek, gyűrűk, nyakláncok, láncok, brilliáns gyűrűk és függők.
 Ezüst és alpaca dísz tárgyak. Ezüst evészkészlet, domborművek,
 jardnierok, áldványok, komposz tálak, kávé és teadéskészletek.

Szemüvegek és mindenféle optikai szerek.
 Mindenféle javításokat elvállalok és azonnal pontosan eszközök.
 Kockázat kizárva. Szabad megtekintés vételkényszer nélkül.

Olcsó és alkalmi árak nyári ajándékokban

Hirsch Rudolf divatüzletében

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 25. szám.

Elegánsan **férfiöltönyök** bel és külföl-
 szabott di szövete-
 kből selyem és sersel bérelve:
 K. 16, 20, 26, 30, 35, 40, 45, 50, 52, 64.

Ujdonság felöltőkben dubl és angolszövetek
 K. 16, 20, 26, 32, 35, 40, 44, 50, 54, 60.

Finom és tartós ru iskolaöltönyök 6 éves-
 től 16 évesig.

K. 5, 8, 11, 14, 16, 18, 21, 24, 26, 30.

A nagyjérdemű közönség az ives pártfogását
 és támogatását kéri kiváló tisztelttel

Női nyári kabát ujdonság

Kor. 14, 18, 20, 24, 29, 32, 38, 40,
 44, 48, 55 és feljebb.

Pongyolák creton, delén, posztó, etaminból
 5, 9, 11, 16, 20, 24, 26, 28, 31, 35, 40, 45

Nagyválaszték tartós férfi és női fehérne-
 müek, cipők és mindennemű divatoikkokban.

HIRSCH RUDOLF.

Turul-czipők

tarthatóságuk és finom kivitelük
által napról-napra kelendőbbek.

Leginkább ajánlható
cikkeink:

- Női fűzőcipő 7.80
chevreaubőről
- Női fűzős 9.50
chevreaubőről
- Férfi fűzős 10.—
boxbőről
- Férfi fűzős 11.—
chevreaubőről

20.000 pár heti gyártás.

Turul-czipőgyár részv.-t.

a monarchia legnagyobb cipőgyára.

Fiókraktár:

Székelyudvarhelyt

Kossuth-utca 9. szám.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

130 fiókraktár bel- és külföldön.

Pénzkölcsönöket
4 1/2% kamatozással
közvetít Csomor József,
megyei árvaszék.

Gazdák!
Iparosok!
A legjobb és
legegyszerűbb

STABIL MOTOROK,
benzin és gőzlokomobilok
valamint eredeti s elismert elsőrendű német
cséplőszerelvények
■ jutányos áron eladók. ■
Több ezer gép forgalomban.
Ledofsky és Társa, Budafok
(Budapest mellett) ANNA-UTCZA 25. SZ.
A Kufetelné Kunz-féle gazdasági gépgyár magyar-
országi vezérképviselete. Árjegyzék ingyen a bérmentve.

Kiadó lakás.
Szentimre--u. 46. sz. a.
3 nagy szoba, konyha,
pincze stb. kiadó. Érte-
kezni lehet ugyauolt.

**Eladó
ház telkek**
A Fürdő-utcában, a
Tábor-utcában, Soly-
mosi- és Bálint-utcák
folytatásában háztelkek
részletfizetésre □ ölen-
int 3—8 koronáig el-
adók. Felvilágosítást ad:
Simó Mátyas
Sz.-udvarhely Bethleu-u

THIERRY A. Gyógyszerész BALZSAMA

Utolérhetetlen hatású tüdő és melibetegségeknek, enyhíti
a katarust, megzúntatja a fájdalmat okozó köhögést.
Torokgyulladás, rekedtséget és gégegyakart megzúntat, valamint
légt, különösen jóhatású gyomorégés és kolika ellen. Gyógyhatású
aranyer és allergiát, különösen a vesebet, átvagygyerjessztő
és allergiát az eméketet. Kítúnban bevált fogfájásra, odvasfogak
szájhősnél, valamint az összes száj- és fogbetegségek, hófágnál ellen
megzúntatja a száj- vagy gyomorból eredő bűzt. Jóhatású panthia-
gilliszínknél. Meggyógyít minden sebet, sebhelyet, orvántest, lástól
erődi hólyagot, hólyag, szemhéjak, égési sebeket, mátfagrott testre-
seket, varrt és kítútt. Fölbantalmak ellen kítúnó hatású. Minden
létől különösen influenza, kolera és más járvány-kór kórna legyen.

Írjunk:
THIERRY A. Orvanyal-gyógyszertárnak Pregrada,
Robitsch mellett.
12 kta vagy 6 dupla vagy 1 nagy speciálnevű 5 K 60 f.
Nagyobb rendeléseknél jelentékeny árengedmény

Megakadályoz a megzúntotl vörmegevet, fájdalmas operációkat leg-
gyakrabban felszelegetés tesz. Hasznalatos gyermekgyógyászati nőknél fájó
emlék, tejmögindítás, rekedés, emlíemögtonégyedés ellen. Orvántest, feltört
lábknál, sebeknél, égési sebeknél, csontszék, fekélyek, lités, szúrás,
légés, vágás vagy szúrás által okozott sebeknél kítúnó gyógyhatású
szer. Idegen testek eltávolítására mint: Öreg, szálka, por, szövet, tűske stb.
kínűvék, karbunkulus képződésnek, valamint RAK ellen, fereg, rot-
tadás, körömgolyás, hólyag, égési sebek, hosszú betegségekkel elő-
forduló felfűvésznél, verőléseknél, felfűvésznél valamint kítúnó kítúnó es-
ten csecceméknél stb. kítúnó hatású.

2 tégely ára 3 K 60 f. a pénz előzetes beküldése vagy utánvét mellett kapható.
Budapestben kapható Török József gyógtárban, valamint az ország legtöbb gyógtárban.
Nagyon kapható Thalmyer és Seltz, Kochmeister utóda és Radanovits
Testvérek drogeriájában Budapesten. — Ahol nincs lehet ott rendeljenek közvetlenül:
THIERRY A. Orvanyal-gyógyszertárából Pregrada, Robitsch mellett.

Kallotta-e már?

Egész világ beszél róla,
hogyan az eredeti

Pfaff varrógépek

utolérhetetlen minőségű, könnyű, zajtalan varrása és harsnya-
foltozásra egyformán alkalmasak. Egyedűrsítés és főraktár
Egyben felhívom a n. é. közönség b. figyelmét jól berendezett
Vas-, szerszám- és konyhafelszerelési
üzletemre, melyből nagy raktárt tartok és a legolcsóbb napi
árban számítom. — Szíves pártfogást kér mély tisztelettel
ENGLER JÓZSEF

A Kremenekzy
Metallum
fémszálas izzólámpa
nem törékeny
és sokáig ég.
Kapható:
Márk Testvérek
ízüser és csemegeüzletében
Székelyudvarhelyen.

Kitúnó minőségű és legmagasabb szilárdságú PORTLAND CEMENTET ajánl olcsó áron a
PORTLAND CEMENT-GYÁR BRASSÓ
(Kugler és Társai.) — Itt helyben kapható: Rösler és Gábor cézgnél.